

Opiskelijatutorin käsikirja

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tekijät

Anni Immonen, Joonas Ropponen,
Meijän lukio -hanketiimi

Tietoa tästä julkaisusta

Itä-Suomessa alkoi syksyllä 2022 Meijän lukio - Nuorten jaksaminen ja hyvinvointi Itä-Suomessa -hanke (ESR). Hankkeen tavoitteena on lisätä nuorten hyvinvointia ja jaksamista kokonaisvaltaisesti ja ennaltaehkäisevästi, nuorten toiveita kuunnellen. Hankkeen piiriin kuuluu 13 yhteistyölukiota Itä-Suomen alueelta. Opiskelijatutorin käsikirja on hankkeen harjoittelijoiden Annin ja Joonaksen nuorten osallisuutta ja ryhmäytymistä edistävä tuotos.

Joonas ja Anni

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Meijän
lukio

Sisällysluettelo

Aluksi	3
Mitä on tutorointi?	4
Tutorin tehtävät	5
Millainen on hyvä tutor?	6
Mitä saat tutorina?.....	7
Ryhmäytys.....	8
Leikkipankki.....	9
Erilaiset tilanteet tutoroinnissa.....	14
Tilanteet ja toimintaehdotukset	14
Tutorin hyvinvointi ja jaksaminen	16
Mikä lukioarjessa kuormittaa?.....	16
Tutoroinnin vuosikello ja tapahtumat.....	18
Tutortoiminnan vuosikello	18
Tutortoiminnan vuosi	18
Tapahtumien suunnittelu	19
Tapahtumasuunnitelma-taulukko	20
Markkinointi.....	21
Viestintä.....	22
Tutoreiden yhteistyötahot	23
Lähdeluettelo	24
Liitteet.....	25

Aluksi

Moikka tutor! Mahtavaa, että olet lähtenyt mukaan tutortoimintaan! Tutorointi on merkittävä kokemus sekä itsellesi että tutoroitaville, joten ota siitä kaikki ilo irti!

Tutorin käsikirja sisältää juuri sinulle tarkoitettuja käytännön ohjeita tutoroinnista sekä yleisiä vinkkejä tutortoimintaan liittyen. Käsikirjan tarkoituksena on kertoa tutoroinnista yleisesti lukioissa ja auttaa sinua matkallasi tutorina niin, että löydät tarvittavat neuvot ja niksit, joita voit soveltaa oman koulusi toimintaan.

Aloittaessasi tutorina, voit pohtia, millaisen lupauksen voisit tehdä itsellesi. Esimerkiksi:

Tutorina lupaan edistää koulussa yhdenvertaisuutta.

Tutorina lupaan parantaa koulun yhteishenkeä.

Tutorina lupaan olla kannustava ja rohkaiseva.

Tähtää toiminnassasi näihin lupauksiin ja nauti matkasta!

Mitä on tutorointi?

Tutorit ovat vanhempien opiskelijoiden ryhmä, jotka ovat auttamassa ja tukemassa ensimmäisen vuoden opiskelijoita pääsemään sisälle lukio-opintoihin.

Tutoreilla on tärkeä rooli uusien opiskelijoiden tutustuttamisessa uusiin kavereihin, koulu yhteisöön ja lukion toimintakulttuuriin. Tutortoiminnan avulla voi parantaa koko koulun yhteisöllisyyttä. Lisäksi tutorointi on hyvä keino vaikuttaa ja kehittää oman koulun toimintaa. Tutorointi on onnistunutta, kun siitä hyötyvät opiskelijat, opettajat sekä koko oppilaitos.

Tutorin tehtävät

Jokaisessa lukiossa on juuri kyseiselle koululle ominaista tutortoimintaa. Tutorointiin liittyy paljon erilaisia tehtäviä riippuen lukion toimintatavoista. Myös se vaikuttaa, onko kyseisessä lukiossa esimerkiksi eri opiskelulinjoja, kuten taide- tai urheilulukio. Pienemmissä lukioissa tutorointi näyttäytyy toisenlaisena kuin isoissa lukioissa.

Yleisesti tutoreiden tehtäviin kuuluvat:

- Auttaminen, opastaminen ja neuvominen, niin opiskelijoiden kuin koulun henkilökunnankin.
- Toimiminen linkkinä koulun henkilökunnan, uusien opiskelijoiden ja vanhojen opiskelijoiden välillä.
- Uusien opiskelijoiden tutustuttaminen koulun käytäntöihin, sääntöihin ja henkilökuntaan.
- Uusien opiskelijaryhmien auttaminen ryhmäytymään keskenään sekä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Erilaisten tapahtumien sekä tempausten suunnitteleminen ja järjestäminen, mikä parantaa koulun ilmapiiriä ja nostattaa koulun yhteishenkeä.
- Pyrkimys auttaa ongelmatilanteissa tai ohjata tarvittavan avun piiriin.
- Oman koulun markkinoiminen yläkouluihin sekä ysien avoimien ovien päivässä mukana oleminen.

Millainen on hyvä tutor?

Yksiselitteisesti hyvää tutoria on vaikea määrittää, koska jokainen tutori omalla tavallaan ja omalla persoonallaan. Jokaiselta löytyy vahvuuksia, joita kannattaa hyödyntää tutoroinnissa. Tällaisia vahvuuksia voivat olla esimerkiksi hyvät suunnittelutaidot tai yleisön edessä puhuminen. Toisaalta tutorointi voi auttaa kehittämään niitä asioita, jotka eivät välttämättä vielä tunnu itselle luontevalta. Voit siis olla mahtava tutori, vaikka et pitäisi esillä olemisesta tai olisi luonnostaan ulospäinsuuntautunut.

Tutor on vertainen, sillä hän on kokenut samat haasteet ja vaikeudet, kuin koulun juuri aloittaneet opiskelijat.

Voit pohtia itseäsi tutorina seuraavien kysymysten avulla:

- Millainen tutor ajattelet itse olevasi?
- Mitkä ovat vahvuutesi tai mahdolliset kehittämisen kohteet?
- Millainen rooli tutorilla on sinun lukiossasi?

Tutoroinnissa hyväksi havaittuja piirteitä voivat olla esimerkiksi:

- helposti lähestyttävä
- luotettava
- kannustava
- tunnollinen
- kunnioittava
- ystävällinen
- esimerkillisesti toimiva
- oma-aloitteinen
- muut huomioon ottava.

**Tsemppiä, sä
pystyt
tähän**

Tutorin ei tarvitse osata ja tietää kaikkea itse, hänkin voi kysyä apua muilta. Tutor saa toimia omana itsenään, erilaisuus on rikkaus.

Mitä saat tutorina?

Opintopisteitä

Kokemusta ohjaamisesta

Esiintymistaitoja

Ongelmanratkaisukyvyyn kehittymistä

Uusia kavereita

Ryhmätöitä

Vastuuta

Valmiuksia toimia erilaisten ihmisten kanssa ja erilaisissa tilanteissa

Uusia kokemuksia

Ryhmäyty

Ryhmäytyminen on edellytys kannustavan opiskeluympäristön syntymiselle. Hyvin ryhmäytynyt luokka edistää kouluviihtyvyyttä ja ehkäisee syrjäytymistä. Ryhmäytymisen avulla myös koko kouluun voidaan luoda hyvä yhteishenki, minkä seurauksena jokainen yksilö voi omana itsenään tuntea kuuluvansa yhteisön tärkeäksi osaksi. Koko koulun hyvä yhteishenki voi myös tarkoittaa sitä, että on mukavaa tulla kouluun.

Tutoreilla on tärkeä rooli ryhmäyttää ensimmäisen vuoden opiskelijaryhmät heti lukuvuoden alussa. Opiskelijaryhmien opiskelijoiden keskinäinen ryhmäytys sekä ryhmäytys osaksi koko koulun yhteisöä ovat erittäin merkittäviä tekijöitä osallisuuden tunteen syntymisessä. Usein tutorit järjestävät ensimmäisen vuoden opiskelijoille ryhmäytyspäivän, joka sisältää erilaisia ryhmäyttäviä toimintoja kuten pelejä, leikkejä, kisoja tai ryhmäkeskusteluita. Paras tilanne olisi, jos ryhmäytystä olisi useamman kerran, läpi vuoden.

Huomioi toimintaa valittaessa:

- Jokaiselle esteetön.
- Matalan kynnyksen toimintaa.
- Kaikki saavat osallistua (ei niin että kaksi tekee ja muut katsovat vierestä).
- Ketään ei nolata.
- Osallistujamäärä.
- Tilojen käyttömahdollisuudet (huomioi sää).
- Mitä materiaaleja on mahdollista saada käyttöön.
- Kuinka paljon on aikaa käytettävissä.

Osallisuus

Tunne, joka syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin.

Huomioi toimintaa vetäessä:

- Ohjeistus selkeällä ja kuuluvalla äänellä.
- Vaikeat ja pitkät ohjeet vaihteittain.
- Vetäjä mukana ja innostunut tekemisestä.
- Tiedä omat vastualueesi.
- Varaudu soveltamaan.
- Ajankäyttö.

Leikkipankki

Ohessa on käytettäväksi leikkipankki, johon on koottu paljon erilaisia pelejä ja leikkejä sekä niiden ohjeistukset ja tarvittavat materiaalit. Leikkejä voi hyödyntää esimerkiksi ryhmäytyspäivässä!

Nimiketju

Ohjeet: Leikkijät laitetaan aluksi piiriin ja leikinvetäjä aloittaa kertomalla oman nimensä. Piirissä seuraava sanoo edellisen nimen ja oman nimensä sen jälkeen. Viimeinen yrittää muistaa jokaisen edellä olevan nimen. Leikkiä voi vaikeuttaa esimerkiksi lisäämällä nimensä perään oman etunimen ensimmäiseen kirjaimen liittyvän ruoan (Pekka, puuro).

Nimiviltti

Ohjeet: Ryhmä jaetaan kahtia. Ryhmät menevät istumaan keskellä olevan viltin molemmille puolille. Kumpikin ryhmä valitsee yhden henkilön viltin viereen istumaan. Leikinvetäjät laskevat viltin, jolloin pelaajat yrittävät sanoa toisen nimen mahdollisimman nopeasti. Hitaampi pelaaja joutuu menemään vastustajan puolelle.

Tarvikkeet: Viltti.

Vessapaperi

Ohjeet: Laitetaan piirissä vessapaperirulla kiertoon, josta jokainen ottaa niin monta arkkia kuin haluaa. Tämän jälkeen jokainen kertoo niin monta asiaa itsestään kuin hänellä on arkkeja hallussaan.

Tarvikkeet: Vessapaperirulla.

Laiva on lastattu

Ohjeet: Leikkijät laitetaan piiriin ja leikinvetäjä kertoo, millä laiva on lastattu (esimerkiksi omalla nimellä, päivän fiiliksellä jne.). Leikinvetäjä kertoo ensimmäisenä ja heittää esimerkiksi pallon jollekin piirissä olevalle, joka jatkaa samalla tavalla. Leikki loppuu, kun kaikki on käyty läpi.

Janaleikit

Ohjeet: Ryhmä muodostaa jonon esimerkiksi etunimen alkukirjaimen mukaan aakkosjärjestykseen tai syntymäpäivän mukaan. Eka kierros puhumalla, toinen kierros ilman puhetta. Vaihtoehtoisesti ryhmän voi jakaa kahtia ja muodostaa jonot kilpailemalla toista ryhmää vastaan.

Lännen nopein

Ohjeet: Muodostetaan piiri. Leikin aluksi piirin keskelle otetaan yksi aloittaja. Tämä osoittaa sormipyssyllä jotakuta ja sanoo "PAM!". Osoitettu yrittää kyykistyä. Hänen vasemmalla ja oikealla puolella olevat kanssalleikkijänsä yrittävät ampuu toisensa. Jos välissä ollut ei ehdi kyykistyä, hän joutuu piirin keskelle. Muutoin hitaampi ampuja joutuu keskelle. Leikistä voi muuttaa tutustumisleikin siten, että toista ampussa sanoo ammuttavan nimen ääneen.

Hampaattomat eläimet

Ohjeet: Mennään piiriin. Leikinvetäjä sanoo piirissä seuraavalle jonkin eläimen. Sanojan tulee sanoa eläin ilman, että hänen hampaansa näkyvät. Se kuka sanoo ja se kenelle sanotaan, eivät saa nauraa, muut piirissä olevat saavat täysin vapaasti. Jos naurat, kun sinulle sanotaan tai sinä olet sanojana, putoat pelistä.

Suomalaiset bussipysäkillä

Ohjeet: Leikkijät seisovat piirissä kasvot kohti piirin keskustaa ja kääntävät katseensa omiin varpasiinsa. Leikinvetäjän antaessa luvan, nostaa jokainen katseensa ylös ja katsoo jotakuta leikkijää silmiin. Ne, jotka katsovat toisiaan eli ne, joiden katseet kohtaavat, huutavat ja tippuvat pois pelistä.

Solmu

Ohjeet: Valitaan yksi tai kaksi aloittajaa, jotka ratkaisevat solmun. Ratkaisijat menevät hetkeksi muualle, etteivät näe miten solmu muodostetaan. Muut asettuvat piiriin pitäen toisistaan kädestä kiinni. Piiri tekee solmun niin etteivät kädet irtoa toisistaan. Kun solmu on valmis, ratkaisijat yrittävät ratkaista sen.

Kehonosat yhteen

Ohjeet: Liikutaan rajatussa tilassa musiikin soidessa. Kun musiikki loppuu, leikinohjaaja sanoo jonkin kehonosan nimen ja lukumäärän, esim. ”kolme kättä”. Osallistujien tulee muodostaa ryhmiä siten, että jokaisessa ryhmässä ohjeen mukainen määrä mainittuja kehonosia koskettaa toisiaan. Kun musiikki jatkuu, jatketaan liikkumista. Leikkiä voi vaikeuttaa eri kehonosia lisäämällä (esim. ”kolme kättä ja yksi jalka” tai ”kaksi päätä, neljä kättä ja yksi polvi”).

Tyynyralli

Ohjeet: Leikkijät muodostavat piirin ja ottavat jaon kahteen. Ykköset muodostavat yhden joukkueen ja kakkoset muodostavat toisen. Kummankin joukkueen yhdelle jäsenelle annetaan tyyny siten, että tyynyt sijoittuvat ringissä vastapäätä toisiaan. Tyynyjä aletaan kierrättää ringissä myötäpäivään joukkueen jäseneltä toiselle, kunnes jompikumpi tyyny saa toisen kiinni. Kilpailua voi vaikeuttaa lisäämällä suunnanvaihdon, jossa leikinvetäjä huutaa ”suunta vaihtuu”, jolloin tyynyt lähtevät kiertämään toiseen suuntaan. Tyynyn heittäminen ja toisen tiimin häiritseminen on kiellettyä.

Tarvikkeet: Kaksi tyynyä.

Sanomalehtiläpsy

Ohjeet: Kaikki seisovat tai istuvat piirissä ja yksi ympyrän keskellä sanomalehden kanssa. Joku ympyrässä olevista huutaa nimen ja keskellä oleva henkilö yrittää osua tähän henkilöön ennen kuin se, jota yritetään osua, huutaa jonkun toisen henkilön nimen. Tämän jälkeen keskellä oleva henkilö yrittää saada hänet kiinni. Kun keskellä oleva henkilö on saanut kiinni henkilön, jonka nimi on huudettu, kiinni jäänyt menee keskelle.

Tarvikkeet: Sanomalehti.

Tuo minulle

Ohjeet: Ryhmä jaetaan joukkueisiin, jotka muodostavat jonon. Pelinvetäjä aloittaa ”tuo minulle jokin esine / asia” (esim. kivi tai käpy). Jonojen ensimmäiset hakevat kyseisen asian ja tuovat sen pelinvetäjälle, jonka jälkeen menevät jonon perälle ja jono nostaa kädet ilmaan. Tästä pelinvetäjä tietää mikä joukkue oli ensimmäisenä valmis, jotka saavat pisteen. Peli jatkuu siihen asti, kunnes jokainen jonoista on hakenut ainakin yhden esineen / asian.

Kapteeni komentaa

Ohjeet: Yksi leikkijöistä valitaan kapteeniksi, joka komentaa muita. Kun hän sanoo ”kapteeni komentaa kädet ylös!”, on kaikkien nostettava kädet ylös. Jos hän sanoo ”kapteeni komentaa hyppimään!”, kaikki alkavat hyppiä. Jos kapteeni huutaa

“kyykkyyn!”, ne, jotka kyykistyvät, joutuvat pelistä pois. Vain komentoja, jotka alkavat sanoilla “kapteeni komentaa”, noudatetaan.

Selkään piirto/rikinäinen puhelin

Ohjeet: Asetutaan istumaan jonoihin. Jonon viimeiselle näytetään kuva, jonka hän piirtää edellä olevan selkään. Kun jonon ensimmäinen saa kuvan selkään hän piirtää sen paperille. Lopuksi katsotaan minkä jonon paperilla on selkein kuva alkuperäisestä.

Tarvikkeet: Paperia ja kyniä.

Sähkötysmurhaaja

Ohjeet: Muodostetaan piiri ja leikinvetäjä käskee osallistujia sulkemaan silmänsä. Leikinvetäjä kiertää piiriä muiden selän takana ja koskettaa niiden selkää, keistä tulee murhaajia. Murhaajien määrä riippuu leikkijöiden määrästä. Kun leikinvetäjä on kiertänyt piirin ja valinnut murhaajan, kaikki avaavat silmänsä ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Pienen hetken kuluttua murhaajat aloittavat lähettämään sähkötystä. Murhaaja puristaa toisen kättä niin monta kertaa, kuinka monta leikkijää on siihen henkilöön, kenet hän haluaa murhata. Jos esimerkiksi murhaaja haluaa murhata leikkijä A:n, joka on hänestä kuudes henkilö vasemmalle, hän puristaa vasemmalla olevan henkilön kättä kuusi kertaa. Seuraava leikkijä puristaa seuraavan kättä viisi kertaa, kunnes se, kenet aiotaan murhata, saa vain yhden kädenpuristuksen. Silloin hän putoaa pois. Murhaajia on mahdollista saada pelistä pois niin, että joku ilmoittaa epäilevänsä, jos hän luulee tietävänsä yhden murhaajista. Silloin jonkun muun pitää ilmoittaa todistavansa. Todistaja ja epäilijä eivät saa olla yhteydessä keskenään. Epäilijä ja todistaja osoittavat yhtä aikaa, ketä he epäilevät. Jos kummatkin osoittavat eri henkilöitä, he jatkavat ringissä. Jos he osoittavat samaa henkilöä, mutta epäily on väärin, he joutuvat pois pelistä. Jos he osoittavat samaa henkilöä ja tämä on murhaaja, joutuu murhaaja pois pelistä. Epäilyt ja todistukset kannattaa esittää nopeasti, sillä murhaajat ovat jatkuvasti sähköttämässä ja raivaavat nopeasti uhat pois tieltään. Leikinvetäjä vahvistaa epäilykset ja ratkaiset kiistat. Kannattaa aluksi ottaa yksi harjoittelukierros, jotta kaikki tietävät leikin.

Ponileikki

Ohjeet: Muodostetaan piiri. Valitaan yksi, joka menee piirin keskelle. Hän kiertää piiriä ja pysähtyy jonkun kohdalle, jonka jälkeen lauletaan yhdessä: “tuolta he tulevat poneillansa, pienillä ihanilla poneillansa, tuolta he tulevat poneillansa ja sitten he tekevät näin: vatsa vatsaa vatsaa vasten, kylki kylkeä kylkeä vasten, peppu peppua peppua vasten, ja sitten he tekevät näin *läpsäistään kätet yhteen*!”. Seuraavalla kierroksella pari lähtee mukaan ja leikki jatkuu niin pitkään, kunnes jokainen on mukana.

Paperitornit

Ohjeet: Leikkijät jaetaan noin 4–5 hengen ryhmiin. Anna jokaiselle ryhmälle 15 kpl A4-paperiarkkia ja kerro heille, että heillä on 5 minuuttia aikaa rakentaa mahdollisimman korkea rakennelma ilman repimistä tai liimaamista. Papereita saa ainoastaan taitella. Ryhmät alkavat rakentamaan, kun olet antanut äänimerkin. Lopuksi katsotaan mikä ryhmä teki korkeimman rakennelman. Rakennelman tulisi kestää kasassa vähintään 10 sekuntia ajan loppumisen jälkeen.

Tarvikkeet: A4-papereita tulisi olla yhtä paljon, kun on ryhmiä.

Muumi-Jaffa

Ohjeet: Muodostetaan piiri. Laitetaan oma oikea käsi oikealla olevan henkilön vasemman käden päälle. Joku aloittaa läpsäisemällä vasempaan suuntaan. Läpsy lähtee kiertämään piirissä samaan aikaan kuin laulu alkaa: "Mu-mu-mu-muumi ja-ja-ja-Jaffa, ne kaikki kelpo li-li-limppareita o-on. Mu-mu-mu-muumi ja-ja-ja-Jaffa, ne kaikki kelpo li-li-limppareita on, niin on!". Kun laulu pysähtyy, se pelaaja tippuu kenen kohdalle jää "niin on!".

Herra virtanen ei osta mitään uutta

Ohjeet: Leikinvetäjä sanoo: "herra Virtanen meni kauppaan. Hän ei ostanut mitään uutta. Mitä hän osti? Hän osti esimerkiksi perunoita". Ohjaajan vieressä oleva sanoo vuorostaan: "herra Virtanen meni kauppaan ja osti...". Jokainen saa vuorollaan arvailla, mitä herra Virtanen osti ja leikinvetäjä kertoo, kelpaako se. Ideana on se, että jokaisessa tavarassa täytyy olla u-kirjain.

Samanlainen / erilainen

Ohjeet: Ryhmä jaetaan noin 4-5 hengen pienryhmiin. Kilpailun aikana on tarkoitus, että ryhmä saa kerättyä mahdollisimman monta asiaa, jotka ovat heille yhteisiä. Ne voivat olla asioita, joista jokainen pitää, ei pidä, tekee tai ei tee, jotakin jota kaikilla on tai ei ole jne. Kilpailun jälkeen kukin ryhmä vuorollaan kertoo ryhmänsä yhteiset asiat. Voittajaryhmä on se, keillä on listattuna eniten asioita.

Tarvikkeet: Kyniä ja paperia.

Kaupunkeja etsimässä

Ohjeet: Ryhmä jaetaan kahteen joukkueeseen. Toinen aloittaa sanomalla jonkin kaupungin nimen, esim. Turku. Toisen joukkueen on vastattava siihen kaupungin tai kylän nimellä, joka alkaa sillä kirjaimella, mihin edellinen päättyy. Se joukkue voittaa, joka sanoo viimeisen kaupungin.

Erilaiset tilanteet tutorinnissa

Tutortoiminnassa voi tulla vastaan erilaisia tilanteita, jotka voivat siinä hetkessä yllättää tutorin. Tilanteisiin ei ole välttämättä yhtä oikeaa toimintatapaa, vaan ratkaisutapoja voi olla useampi. Alla lista yleisimmistä tilanteista, jotka voivat tulla vastaan tutorinnissa, sekä lisäksi vinkkejä siihen, kuinka tutorina tilanteessa voisi toimia.

Tilanteet ja toimintaehdotukset

Joku oppilas jää joukon ulkopuolelle

- Kannusta ulkopuolelle jäänyt mukaan, älä ole painostava.
- Lähesty varovasti yksin joukon ulkopuolella olevaa ja yritä keskustella hänen kanssaan.
- Keksi ryhmäyttävää toimintaa esimerkiksi ryhmänohjaajan tuokiassa.

Kukaan ei kuuntele / ryhmä on levoton

- Pidä ohjeistus mahdollisimman lyhyenä ja selkeänä.
- Yritä rauhoittaa tilanne, ota puheeksi rauhattomuus ryhmän kanssa.
- Jos tutoreita on useampia, he voivat mennä istumaan / seisomaan hälsijöiden väliin.
- Hae opettaja tai muu aikuinen paikalle.

Kiusaamistapaus

- Jos näet kiusaamista, puutu siihen!
- Kuuntele puolueettomasti molempia osapuolia.
- Rohkaise kiusattua kertomaan asiasta koulun henkilökunnalle tai muulle aikuiselle.

Olet
huippu

Esteettömyyden puute

- Tapahtumia tai muita toimintoja järjestäessä huomioi esteettömyys tilassa.
- Huomioi jokaisen oppilaan saavutettavuus toiminnoissa.

Ei yhteistä kieltä

- Käytä selkeää ja helppoa kieltä.
- Näytä esimerkillä asioita.
- Käännä englanniksi tarpeen mukaan.

Opintoihin liittyvät asiat

- Auta lukujärjestyksen teossa.
- Kerro vinkkejä, mitkä asiat ovat auttaneet sinua itseäsi tehtäviä tehdessä tai kokeisiin lukiessa.
- Ohjaa tarvittaessa opettajalle tai opinto-ohjaajalle.

Esteettömyys

Jokaisen huomioon ottamista, etenkin fyysisessä ympäristössä, kuten rakennetussa ympäristössä tai ulkoalueella.

Tutorin hyvinvointi ja jaksaminen

Kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu levosta, liikunnasta, ravinnosta sekä henkisestä tasapainosta. Tutorina on tärkeää huolehtia omasta hyvinvoinnista, jotta voi omalla toiminnallaan tukea muiden opiskelijoiden hyvinvointia ja jaksamista kouluarjessa. Jos tutor itse voi huonosti, toisten auttaminen on vaikeaa.

Tutorin ei tarvitse olla yli-ihminen, joka on aina käytettävissä muita varten. Jokainen saa olla välillä väsynyt, surullinen tai ärtyisä. Muista pitää omista rajoistasi kiinni myös tutortoiminnan suhteen! Aina ei tarvitse olla kaikessa mukana, vaan vastuita esim. tapahtumien suhteen kannattaa jakaa.

Jos huomaat itsesi tai jonkun muun olevan avun tarpeessa, voit olla yhteydessä seuraaviin tahoihin:

- Opettaja, ryhmänohjaaja.
- Erityisopettaja.
- Opinto-ohjaaja.
- Opiskeluhuollon henkilöstö: Koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja.
- Etsivä Nuorisotyö / Nuorisotyö / Ohjaamon aikuiset.

Seuraavaksi on koostettuna Kuopion lukiolaisten tutorkoulutuksen pohjalta asioita, jotka kuormittavat lukion arjessa sekä asioita, jotka lisäävät hyvinvointia.

Mikä lukioarjessa kuormittaa?

Tutoreiden kommentteja lukioarjen ja tutoroinnin hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Kuopion tutorkoulutuksessa pidetyssä hyvinvointi- ja jaksamispajassa kerättiin tutoreiden mielipiteitä kuormittavista tekijöistä sekä hyvinvointia lisäävistä toimintatavoista.

Hyvinvointia lisääviä asioita

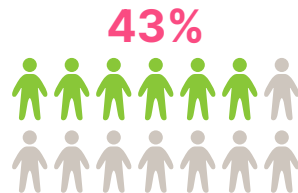
Mitkä asiat kuormittavat lukioarjessa?

Vastauksissa nousi esille myös suorituspaineeet, koulumatkat, kokeet ja koeviikot, lyhyet tauot, tiedotuksen monimutkaisuus ja koordinaatio.

Tutoroinnissa kuormittavinta

Tutoroinnissa kuormittavimmaksi koettiin, että se vie aikaa oppitunneista sekä omasta ajasta.

Tutoreista nosti esille suorittamisen, huonon tiedonkulun, muutokset aikatauluissa ja suunnitelmissa sekä työn määrän kuormittavina tekijöinä.

29%

Tutoroinnin vuosikello ja tapahtumat

Tutortoiminnan vuosikello

Vuosikello on vuosisuunnitelma, jonka avulla tutorryhmä voi suunnitella ja aikatauluttaa vuoden toiminnot. Vuosikello auttaa hahmottamaan, mitä kaikkea tutorointiin sisältyy vuoden aikana.

Ohessa on esimerkki tutoreiden vuosikellosta, jota voi hyödyntää omassa koulussa.

Tutortoiminnan vuosi

Tapahtumien suunnittelu

Tutorit suunnittelevat ja järjestävät omassa koulussaan erilaisia tapahtumia ja muita tempauksia, joiden tarkoituksena on parantaa koko koulun yhteishenkeä sekä tasapainottaa koulun arkea opiskelujen ohella.

“Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.” Tapahtuman suunnittelu on tärkeä osa toteutusta. Suunnittelu kannattaakin aloittaa hyvissä ajoin. Tapahtumaa suunniteltaessa tulee miettiä tapahtuman tavoitteet. Näin on helpompi lähteä rakentamaan ohjelmaa. Tapahtumien markkinoinnin avulla opiskelijat saadaan innostumaan mukaan, joten siihen on hyvä käyttää aikaa sekä resursseja. Tapahtumia suunniteltaessa voi pohtia erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia, joihin opiskelijoiden on kenties helpompi lähteä mukaan.

Seuraavalla sivulla on tapahtumasuunnitelma-taulukko, jota voi hyödyntää tapahtumaa suunniteltaessa ja järjestäessä.

Usein on hyvä olla myös niin sanottu plan B eli varasuunnitelma.

Tapahtumasuunnitelma-taulukko

Tapahtumasuunnitelma	
Tapahtuman tyyppi & nimi Teemapäivä / ryhmäytymispäivä	
Vastuuhenkilöt / tiimi Ketä vastuuhenkilöihin / tiimiin kuuluu ja mikä on kenenkin homma?	
Tapahtumapaikka / käytettävät tilat Milloin tila on käytettävissä? Onko tilassa maksimimäärää ihmisistä, joita sinne voi ottaa?	
Markkinointisuunnitelma Koska aloitetaan ja mitkä kanavat (esim. some, ilmoitustaulu) ovat käytössä? Mitä sisältöä tulee mihinkin?	
Järjestämisen aikataulu, deadlineet Milloin ohjelma pitää olla valmiina? Onko mahdollisilla varauksilla deadlineja?	
Tapahtuman aikataulu	
Kustannusarvio ja kuluerittely, budjetti Rahaa menee mm. tilat, ruoat, rekvisiitta? Kuinka paljon?	
Ohjelmarunko, ehdotuksia tapahtuman ohjelmaan	
Muita lisähuomioita tai suunnitelmia Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi esteettömyys, yhdenvertaiset käytänteet tapahtumalla, tapahtumapaikan varustelu, ruokavaliot ja allergiat tarjottavia varten.	

Markkinointi

Tutorpaidat

- Tunnistettavuus koulussa.
- Käytössä tapahtumissa ja muissa tempauksissa.

Yläkoulut

- Tutorit markkinoivat yläkouluille omaa lukiotaan.
- Oman lukion esittely ysien avointen ovien päivässä.

Tutortoiminnan mainostaminen 1. vuosikurssin opiskelijoille

- Uusien tutorien haku.

Tutorit toimivat tutortoiminnan ja oman lukionsa markkinoijina. Heillä on merkittävä rooli lukion ilmapiirin sekä näkyvyyden luonnissa: he järjestävät toimintaa ja tapahtumia, mainostavat lukiotaan yläkouluille sekä markkinoivat avoimien ovien päivässä. Tutortoimintaa palvelee sen näkyväksi tekeminen esimerkiksi tutorpaidoilla, kangaskasseilla tai muilla asusteilla, joista tutorit tunnistaa koulussa sekä tapahtumissa.

Viestintä

Viestintä on osa tutortoimintaa. Viestinnällä varmistetaan toiminnasta ja tapahtumista tiedottaminen, tutortoiminnan mainostaminen sekä ylipäättään sujuva toiminta. Tärkeimmät viestintätehtävät liittyvät tutoreiden keskinäiseen viestintään sekä viestintään tutoroitavalle ryhmälle.

Sisäinen viestintä

- Tapaamiset
- Viestintäalustat
- Sähköisen työskentelyn alustat

Ulkoinen viestintä

- Luokissa kiertäminen
- Sosiaalinen media
- Ilmoitustaulut
- Mahdollinen kysy etänä tutorilta -konsepti

Viestinnässä on hyvä pohtia, mitä viestitään ja kenelle. Sujuva sisäinen viestintä on toiminnan järjestämisen edellytys. Tutoreilla voi olla keskinäistä viestintää varten esimerkiksi oma Whatsapp-ryhmä. Koululla on hyvä olla myös ohjaava tutoropettaja, joka toimii yhdistävänä väylänä tutoreille ja koulun henkilökunnalle sekä ohjaa ja tukee tutortoiminnan järjestämistä.

Ulkoinen viestintä on tutortoiminnan toteuttamista ja näkyväksi tekemistä. Se on ilmapiirin luomista, uusien lukiolaisten tukemista, oman lukion sekä tutortoiminnan markkinointia. Tutortoiminnan ulkoista viestintää voi olla esimerkiksi tiedotus tutortoiminnan tapahtumista ilmoitustaululla tai kuvia tapahtumista sosiaalisessa mediassa. Ulkoisen viestinnän yksi tehtävistä on tehdä tutortoiminta näkyväksi ja houkuttelevaksi tutoroinnista kiinnostuneille.

Tutorit voivat viestiä toiminnastaan eri viestintäkanavissa. Viestintää suunniteltaessa on hyvä pohtia valitun kanavan sopivuutta käyttötarkoitukseen. Esimerkiksi ryhmänohjaajan tunnilla vierailu on hyvä tapa tavoittaa uudet lukiolaiset ja tiedottaa tärkeistä opiskelun aloittamiseen liittyvistä asioista. Tutoreilla voi olla sosiaalisessa mediassa oma viestintäkanava, jossa markkinoidaan tulevia tapahtumia ja tutortoimintaa.

Tutoreiden yhteistyötahot

Tutoroitaessa on tärkeää olla yhteydessä muihin kouluihin ja niiden tutoreihin sekä omassa lukiossa toimiviin ohjauksen ja hyvinvoinnin parissa työskenteleviin henkilöihin.

Oppilaskunta on lukioissa toimiva toinen vapaaehtoistoimija tutoreiden lisäksi. Tutorit ja oppilaskunta voivat tehdä yhteistyötä erilaisten tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa auttaen toinen toisiaan. Yhteistyön avulla on mahdollista toteuttaa suurempia toimintoja lukion opiskelijoille sekä jakaa vastuuta.

Tutorit voivat tehdä yhteistyötä myös koulun ulkopuolella toimivien tahojen kanssa. Esimerkkejä tällaisista toimijoista ovat nuorisotyö, seurakunta tai erilaiset paikallisseurat.

Lähdekuuettelo

Autismiliitto – Autismiliiton esteettömyysohjelma

<https://autismiliitto.fi/materiaalia/esteettomyys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto – Tutoreiden tehtävät

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/tutortoiminta/tutoreiden-tehtavat/>

Mast - Ryhmäyttämisoapas

<https://ameo.fi/wp-content/uploads/2018/02/Ryhmayttamisopas.pdf>

Mehiläinen - Kehon ja mielen hyvinvointi

<https://www.mehilainen.fi/hyvinvointi>

Metka – Vertaistutorin käsikirja

https://metkaweb.fi/wp-content/uploads/2016/04/Tutorin-kasikirja_2016_F.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö - Opas tutoreiden kouluttamiseen ja toiminnan käynnistämiseen

<https://www.koulutustakuu.fi/tukityokalut-lukioihin/wp-content/uploads/sites/20/2020/06/KIELITUTORTOIMINTAOPAS-1.pdf>

Suomen lukiolaisten liitto – Tutoropas

<https://lukio.fi/app/uploads/2019/06/Tutoropas.pdf>

Litteet

Tutortoiminnan vuosi

